

Regeringens proposition

1996/97:85

Frågor om mätning m.m. på elmarknaden

Prop.
1996/97:85

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 13 mars 1997

Göran Persson

Anders Sundström
(Närings- och handelsdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen redovisas förslag till åtgärder för att öka möjligheterna för konsumenterna med låg elförbrukning att delta i handeln med el.

Systemet med timvis mätning och avräkning behålls för de kunder som köper el från annan än leveranskoncessionären. Det är viktigt för elmarknadens utveckling att sänka kostnaderna för mätning så att fler konsumenter kan delta i elhandeln.

Genom en ny regel i ellagen föreskrivs ett tak på högst 2 500 kronor för de kostnader som nätföretagen får debitera konsumenterna med låg elförbrukning för timregisterande mätutrustning och dess installation (takpris).

1	Förslag till riksdagsbeslut	3
2	Lagtext	4
2.1	Förslag till lag om ändring i lagen (1902:71 s. 1), innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar	4
3	Ärendet och dess beredning	6
4	Utvecklingen på elmarknaden	8
4.1	Elreformen	8
4.2	Utvecklingen år 1996	9
5	Åtgärder för att öka möjligheterna för konsumenter med låg elförbrukning att delta i elhandeln	12
5.1	Allmänna förutsättningar för att delta i handeln med el	12
5.2	Takpris för timregistrerande mätutrustning m.m. . . .	16
6	Författningskommentar	19
6.1	Förslaget till lag om ändring i lagen (1902:71 s. 1), innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar	19
Bilaga 1	Sammanfattning av Närings- och teknikutvecklingsverkets och Affärsverket svenska kraftnäts rapport <i>Fri elmarknad för alla</i>	21
Bilaga 2	Förslag till lag om ändring i lagen (1902:71 s.1), innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar	25
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 13 mars 1997 .	26

1 Förslag till riksdagsbeslut

Prop. 1996/97:85

Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1902:71 s.1), innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar.

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i lagen (1902:71 s. 1), innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar

Härigenom föreskrivs att 2 § 10 mom. lagen (1902:71 s. 1), innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 § 10 mom.

Kostnaden för en mätare med tillhörande insamlingsutrustning och för dess installation i uttagspunkten hos en elkonsument skall av nätkoncessionshavaren debiteras elkonsumenten.

En elkonsument som är lågspänningskund har vid flyttning rätt att av nätkoncessionshavaren få tillbaka den del av erlagd kostnad som motsvarar värdet av mätaren med tillhörande insamlingsutrustning med beaktande av dess återstående tekniska livslängd. Belopp under 1 000 kronor behöver dock inte återbetalas till elkonsumenten

Kostnaden för en mätare med tillhörande insamlingsutrustning och för dess installation i uttagspunkten hos en elkonsument skall av nätkoncessionshavaren debiteras elkonsumenten. *Elkonsumenter vars konsumtion mäts genom direktmätning får dock inte debiteras mer än 2 500 kronor.*

En elkonsument som är lågspänningskund *och vars konsumtion inte mäts genom direktmätning* har vid flyttning rätt att av nätkoncessionshavaren få tillbaka den del av erlagd kostnad som motsvarar värdet av mätaren med tillhörande insamlingsutrustning med beaktande av dess återstående tekniska livslängd. Belopp under 1 000 kronor behöver dock inte återbetalas till elkonsumenten.

En elkonsument vars elförbrukning mäts på annat sätt än enligt de föreskrifter som meddelats med stöd av 2 § 4 mom. sjunde stycket skall debiteras merkostnaden för denna mätning och för rapporteringen av mätresultaten.

Andra kostnader för mätning än de som nämns i första och tredje styckena får inte debiteras enskilda elkonsumenter.

Första - tredje styckena gäller inte elkonsumenter som köper sin el från

¹ Lagen omtryckt 1996:79.

innehavaren av leveranskoncession enligt 6 § lagen (1994:618) om handel med el, m.m. Prop. 1996/97:85

Frågor om nätkoncessionshavarens skyldigheter enligt detta moment prövas av nätmyndigheten.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1997.

De äldre föreskrifterna i andra stycket tillämpas i de fall en elkonsument har debiterats kostnader enligt första stycket före lagens ikraftträdande.

Riksdagen beslutade hösten 1995 om ny ellagstiftning (prop. 1994/95:222, bet. 1995/96:NU1, rskr. 1995/96:2). Beslutet innebar omfattande ändringar i bl.a. lagen (1902:71 s.1), innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar, den s.k. ellagen. Genom beslutet infördes vidare en ny lag, lagen (1994:618) om handel med el, m.m. Det nya regelverket trädde i kraft den 1 januari 1996.

Genom den nya lagstiftningen ges alla konsumenter formell möjlighet att välja leverantör av el. I propositionen konstaterades att för konsumenter med låg elförbrukning, främst hushållskonsumenter, kunde möjligheterna att vända sig till annan elleverantör vara begränsade till följd av bl.a. de krav på mätning som då förutsattes. Tillgången till billig mätutrustning bedömdes därför vara en viktig förutsättning för att konsumenter med låg elförbrukning skulle kunna utnyttja de nya villkoren på elmarknaden. Riksdagen informerades om att regeringen avsåg att utreda möjligheterna att sänka kostnaderna för mätutrustning.

Regeringen uppdrog i december 1995 åt Närings- och teknikutvecklingsverket (NUTEK) och Affärsverket svenska kraftnät (Svenska kraftnät) att utreda och föreslå åtgärder för att åstadkomma billiga mätsystem, m.m.

NUTEK och Svenska kraftnät redovisade i maj 1996 sitt uppdrag i rapporten *Fri elmarknad för alla*. En sammanfattning av rapportens förslag redovisas i bilaga 1. Rapportens lagförslag redovisas i bilaga 2. Rapporten har remissbehandlats. En sammanställning av remissyttrandena finns tillgänglig i Närings- och handelsdepartementet (dnr. N95/2762).

Vikten av en skärpt uppföljning och övervakning av elmarknadens utveckling i samband med den nya lagens ikraftträdande underströks av Näringsutskottet (bet. 1995/96:NU1) vid behandlingen av regeringens proposition (1994/95:222) Ny ellagstiftning. Regeringen har uppdragit åt NUTEK att i samråd med Konkurrensverket och Svenska kraftnät årligen redovisa sina erfarenheter av utvecklingen på elmarknaden.

NUTEK och Svenska kraftnät har hösten 1996 redovisat sina erfarenheter av reformen i rapporten *Utvecklingen på elmarknaden*. Konkurrensverket har lämnat en motsvarande uppföljning i rapporten *Fungerar elmarknaden?*

Svenska kraftnät har i en skrivelse som kom in till Närings- och handelsdepartementet den 29 januari 1997 redovisat sina erfarenheter av arbetet under år 1996 med balansavräkning och angett vissa utgångspunkter för det fortsatta arbetet med schablonavräkning i syfte att ge fler konsumenter möjlighet att delta i en öppen handel.

Lagrådet

Den nuvarande lagstiftningen innebär att nätägaren skall debitera elkonsumenten för kostnaderna för en mätare och dess installation i uttagspunkten hos en elkonsument. Det förslag som regeringen nu lägger fram innebär att ett visst maximibelopp för denna debitering fastställs beträffande vissa elkonsumenter. Kostnader som överstiger detta belopp

kommer därmed i fortsättningen att ingå i den gemensamma nättariffen i stället för att debiteras den enskilde elkonsumenten. Prop. 1996/97:85

Vidare föreslår regeringen att en föreskrift om återbetalning av vissa belopp till en elkonsument i samband med att han flyttar inte skall omfatta de elkonsumenter som endast får debiteras nyss nämnda maximibelopp.

Förslagen är, enligt regeringens uppfattning, av sådan beskaffenhet att Lagrådets hörande skulle sakna betydelse. Yttrande av Lagrådet har därför inte inhämtats.

4.1 Elreformen

En tryggad elförsörjning förutsätter att regelverket för produktion och överföring av el är utformat så att konsumenternas behov av el kan tillgodoses kostnadseffektivt och till stabila och rimliga priser. Riksdagens beslut om elreformen hösten 1995 har till syfte att säkerställa sådana förutsättningar.

Den nya lagstiftningen trädde i kraft den 1 januari 1996. Förutom ett nytt regelverk innebär reformen också betydande institutionella förändringar som påverkar såväl elmarknadens funktionssätt som producenter, leverantörer och konsumenter.

Lagstiftningen innebär att konkurrens införs i handeln med el, vilket skapar förutsättningar för en ökad pris- och kostnadspress i elförsörjningen och i princip ökar valfriheten för elkonsumenterna. Förbrukare och återförsäljare av el kan välja mellan konkurrerande leverantörer av el. Producenter och andra leverantörer är på samma sätt fria att välja sina kunder. Det är också möjligt för nya aktörer såsom återförsäljare, mäklare m.fl. att etablera sig på marknaden.

En huvudprincip i den nya lagstiftningen är att det skall vara en klar boskillnad mellan å ena sidan produktion och försäljning av el, och å andra sidan överföring av el (nätverksamhet). Produktionen och försäljningen av el skall ske i konkurrens, medan nätverksamheten, som i praktiken är ett naturligt monopol, också i fortsättningen måste regleras och övervakas. För att dessa två funktioner inte skall blandas samman har i lagstiftningen införts krav på organisation och ekonomisk redovisning av nätverksamhet. En juridisk person som bedriver produktion av och handel med el får inte bedriva nätverksamhet. All nätverksamhet skall ekonomiskt redovisas åtskild från annan verksamhet.

Den som har nätkoncession är skyldig att ansluta alla som önskar det till nätet, och att överföra el på skäliga och icke-diskriminerande villkor. Skäligheten i nättariffer och andra överföringsvillkor kan granskas av nätmyndigheten vid NUTEK (Nätmyndigheten) och slutligen prövas i domstol.

Ellagstiftningens bestämmelser om leveranskoncession syftar till att ge konsumenter med låg elförbrukning ett särskilt skydd. I enlighet med lagstiftningen finns i varje område en leverantör av el som har leveranskoncession. Den som har leveranskoncession är skyldig att leverera el för normala förbrukningsändamål till alla konsumenter inom området som inte väljer en annan leverantör av el. Konsumenten är således garanterad leverans av el till priser som kan prövas av en myndighet (Nätmyndigheten).

Elreformen har medfört en ändrad roll- och ansvarsfördelning inom det nationella elsystemet. Tidigare hade kraftföretagen både kommersiella uppgifter och ansvar för driften av hela elsystemet. Ansvaret för dessa uppgifter i det nationella elsystemet har nu preciserats i enlighet med den nya lagstiftningen.

Svenska kraftnät har som systemansvarig myndighet det övergripande ansvaret för att elektriska anläggningar samverkar driftsäkert inom landet, och att nätet utnyttjas på ett rationellt sätt, så att det kontinuerligt råder balans mellan produktion och förbrukning av el. Det är också en uppgift för Svenska kraftnät att förvalta och driva det svenska stamnätet och utlandsförbindelserna.

Även om Svenska kraftnät ansvarar för att det alltid råder balans mellan tillförsel och uttag av el är det elproducenterna, återförsäljarna och elanvändarna som ekonomiskt är ansvariga för att inte mer el tas ut än vad som tillförs systemet. För varje uttagspunkt finns en s.k. balansansvarig, som i ett avtal med Svenska kraftnät har åtagit sig att det för specifika leveransavtal råder balans mellan tillförsel och uttag av el. Den nationella balansavräkningen, som sköts av Svenska kraftnät, reglerar det ekonomiska förhållandet mellan de cirka 30 företag som för närvarande är balansansvariga på den svenska marknaden. Balansavräkningen är nödvändig för att säkerställa att de balansansvariga fullgör sina skyldigheter.

Vid de nordiska energiministrarnas möte i Helsingör sommaren 1995 enades ministrarna om vissa principer för den nordiska elhandeln. Principerna syftar till att skapa förutsättningar att ta tillvara de ömsesidiga ekonomiska, energimässiga och miljömässiga fördelar som den nordiska elhandeln innebär. I enlighet med den s.k. Louisianakommunikén, som lämnades vid mötet, etablerades i början av år 1996 den gemensamma svensk-norska elmarknaden, huvudsakligen genom tre åtgärder. Gränsavgifterna på utlandsförbindelserna till Norge har tagits bort. Vidare äger Svenska kraftnät och det norska stamnätsföretaget, Statnett S.F., gemensamt en elbörs för organiserad handel med el, Nord Pool ASA. Svenska kraftnät har också ingått ett avtal med Statnett om systemsamarbete. För energibalanseringen av Sverige kommer Svenska kraftnät också att ingå systemavtal med företag i Finland och Danmark.

I Finland har vissa förändringar skett när det gäller ansvaret för det nationella elsystemet. Staten och de två kraftföretagen, Imatran Voima och Pohjolan Voima, har bildat ett gemensamt ägt bolag, Finska stamnät AB, med uppgift att förvalta stamnätet och utlandsförbindelserna. Dess verksamhet inleds under år 1997. I bolagets uppgifter ingår vidare att utöva systemansvar för det finska elsystemet och ansvaret för den nationella balanstjänsten.

I Danmark pågår en översyn av ellagstiftningen med syftet att anpassa regelverket till det nyligen antagna direktivet (96/92/EG) om gemensamma regler för den inre marknaden för el, det s.k. elmarknadsdirektivet.

4.2 Utvecklingen år 1996

Det har skett betydande strukturella förändringar på den svenska elmarknaden under år 1996. Inom elproduktionen kan noteras en viss koncentration av ägandet, bl.a. som en följd av ökat korsägande. Fyra företagsgrupper svarar för drygt 80 % av landets totala produktion. Den

utländska ägarandelen i svensk kraftindustri har ökat. Samtidigt har några svenska kraftföretag förvärvat andelar i utländska företag.

Detaljdistributionen av elkraft har genomgått stora förändringar. De tidigare eldistributionsföretagen har upphört som en följd av den nya lagstiftningen och branschen kan numera indelas i produktions-, elhandels- och nätföretag. I slutet av år 1996 fanns cirka 250 nätföretag och 230 elhandelsföretag registrerade. Majoriteten av dessa företag har sitt ursprung i den tidigare distributionsverksamheten.

De flesta elhandelsföretagen är bolag som bedriver verksamhet med stöd av leveranskoncession. På elmarknaden finns också elhandelsbolag som har bildats gemensamt av exempelvis kommunala företag, industrin eller intresseorganisationer med syftet att säkerställa en effektiv inköpsorganisation. Dessa företag köper el från flera producenter, både för eget behov och för vidareförsäljning.

Handeln med el

Större delen av elleveranserna sker fortfarande i enlighet med avtal som ingicks före lagändringarna den 1 januari 1996. Under det första året med det nya regelverket har ungefär 25 % av den svenska elkonsumtionen upphandlats i konkurrens. Dessa inköp har främst genomförts av större elförbrukare, exempelvis industriföretag och återförsäljare av el. Flera industriföretag och företag inom tjänstesektorn har slutit kontrakt om koncernleveranser, vilket innebär att elleveranserna sker till skilda uttagpunkter ofta över hela landet.

Industrin och servicenäringen svarar för cirka 75 % av landets elkonsumtion. På denna del av elmarknaden finns därmed ett stort utrymme för ökad elhandel, särskilt när äldre långfristiga leveransavtal har löpt ut. Även konsumenter med låg elförbrukning har visat ett intresse för att kunna delta i en öppen elhandel. Det gäller exempelvis större fastighetsägare, jordbruksföretag och andra småföretag samt elvärmekunder.

Förutsättningarna för konsumenter med låg elförbrukning att dra nytta av de nya förhållandena i elhandeln är dock begränsade av ekonomiska skäl. För dessa kunder motsvarar kostnaderna för elenergin normalt knappt en tredjedel av de totala elkostnaderna. Nätavgifter och skatter svarar för resterande del. Utrymmet för att göra besparingar på totalkostnaderna är därför mindre för dessa kundgrupper än för konsumenter med större elförbrukning där elenergin andel av totalkostnaderna är större.

Vidare utgör kraven på mätning ett hinder för småkunder att delta i en öppen handel med el. En orsak är att elförbrukningen enligt ellagen måste kunna mätas timvis och rapporteras dygnsvis för de konsumenter som inte köper el från den leverantör som innehar leveranskoncession (prop. 1993/94:162). Uppgifterna om uttag av el används bl.a. som ett nödvändigt underlag för den nationella balansavräkningen.

Enligt ellagen skall kostnaden för mätutrustning och dess installation debiteras den enskilda konsumenten. Med dagens mätkostnader är det i allmänhet inte lönsamt för små kunder att upphandla el i konkurrens.

Tillgången till billiga mätsystem är därför en förutsättning för att konsumenterna med låg elförbrukning skall ha något ekonomiskt utbyte av att utnyttja de förutsättningar som ges genom den nya ellagstiftningen.

I propositionen (1994/95:222) Ny ellagstiftning framhölls betydelsen av att tekniken inom mätningområdet utvecklas och att kostnaderna pressas för att säkerställa en väl fungerande elhandel.

Regeringen uppdrog i december 1995 åt NUTEK och Svenska kraftnät att utreda och föreslå åtgärder för att åstadkomma billiga mätsystem. Myndigheterna redovisade uppdraget våren 1996 i rapporten *Fri elmarknad för alla*. I rapporten föreslås att avräkningen av elleveranser till hushållskunder och andra konsumenter med låg elförbrukning inte längre skall grundas på timvis mätning. Enligt förslaget skall avräkningen mellan elleverantörerna i stället beräknas med hjälp av s.k. typkurvor (schablonavräkning). Ett liknande system för avräkning till små kunder tillämpas sedan år 1995 i Norge.

Nätmyndigheten och Svenska kraftnät behandlar även frågan om småkundernas situation i rapporten *Utvecklingen på elmarknaden*. Myndigheterna konstaterar att hushållskonsumenterna i praktiken är hänvisade till att köpa el från innehavaren av leveranskoncession även om de har formella möjligheter att byta leverantör. Enligt Konkurrensverkets rapport *Fungerar elmarknaden ?* skulle lägre kostnader för mätning bidra till ökad konkurrens mellan leverantörerna av el.

Ett annat fråga som enligt Nätmyndighetens rapport har vållat vissa problem vid övergången till det nya regelverket gäller nätföretagens rapportering av mätvärden till den nationella balansavräkningen. Antalet rapporterade företag och informationsmängderna har ökat kraftigt som en följd av omregleringen. Försenad, felaktig eller utebliven rapportering från ett enda av de företag som skall rapportera till Svenska kraftnät medför att det inte kan ske någon korrekt avräkning mellan leverantörerna.

Svenska kraftnät har i januari 1997 i en skrivelse till regeringen redovisat erfarenheterna av arbetet år 1996 med balansavräkning och angett vissa förutsättningar för det fortsatta arbetet med schablonavräkning. I skrivelsen framhålls att det har tagit betydande tid att utveckla den nationella balansavräkningen för den omreglerade elmarknaden.

Många av de nya nätföretagen bildades först vid årsskiftet 1995/96. Även en stor del av de balansansvariga företagen etablerades vid denna tidpunkt. I inledningsskedet fanns därför inte etablerade kommunikationsvägar mellan nätägare, balansansvariga företag och Svenska kraftnät. Det ledde till förseningar i rapporteringen av mätvärden till Svenska kraftnät och balansansvariga företag. Svenska kraftnät rapporterar att avräkningsprocessen har kunnat påskyndas under hösten, och att man nu kunnat reglera 1996 års balansavräkning. Enligt skrivelsen räknar Svenska kraftnät med att tidigt under år 1997 uppnå en stabilisering av balansavräkningen med acceptabel kvalitet för samtliga berörda parter.

5 Åtgärder för att öka möjligheterna för konsumenter med låg elförbrukning att delta i elhandeln

Prop. 1996/97:85

5.1 Allmänna förutsättningar för att delta i handeln med el

Regeringens bedömning: Systemet med timvis mätning och avräkning bör behållas för de kunder som köper el från annan än leveranskoncessionären. Det är viktigt för elmarknadens utveckling att sänka kostnaderna för mätning så att fler konsumenter kan delta i elhandeln.

Kostnaderna för timregisterande mätutrustning har sjunkit de senaste åren, och de bedöms sjunka ytterligare som en följd av bland annat den tekniska utvecklingen. Teknikutvecklingen bör påskyndas genom åtgärder som leder till ökade försäljningsvolymerna och ökad konkurrens mellan tillverkare av mätutrustning. NUTEK och Svenska kraftnät bör ges i uppdrag att särskilt följa utvecklingsarbetet inom detta område.

NUTEK:s och Svenska kraftnäts rapport *Fri elmarknad för alla:* Överensstämmer delvis med regeringens bedömning. Myndigheterna har föreslagit att ett schablonavräkningssystem införs för konsumenter med låg elförbrukning. Förslaget innebär att dessa kunder skulle kunna köpa el från en annan leverantör än leveranskoncessionären utan krav på timvis mätning. Systemet med schablonavräkning skulle enligt myndigheternas förslag omfatta kunder med ett säkringsabonnemang på högst 25 A. För att undvika en tröskeffekt och ge kunder med ett säkringsabonnemang över 25 A och upp till 80 A ekonomiska möjligheter att upphandla el i konkurrens har föreslagits att ett takpris införs för timvis mätning.

Remissinstanserna: Majoriteten av remissinstanserna är i huvudsak positiva till utredningens förslag. Förslaget om schablonavräkning för småkunder har kritiserats av bl.a. Svenska Kraftverksföreningen, Riksförbundet Energileverantörerna (REL), Svenska Elverksföreningen och Storstockholm Energi AB. Som skäl för kritiken anges bland annat att effekterna av schablonavräkning för nätföretagen och för de leverantörer som har leveranskoncession inte har analyserats tillräckligt. Vidare påpekas att ett införande av schablonavräkning riskerar att hämma den tekniska utvecklingen på mätområdet.

Skälen för regeringens bedömning: Omregleringen av elmarknaden är en av efterkrigstidens största energipolitiska reformer. Den innebär en ändrad ansvars- och rollfördelning inom elförsörjningen och påverkar såväl elmarknadens funktionssätt som säljare och köpare av el. Det ligger i sakens natur att det tar tid innan den nya marknadsorganisationen har funnit sina former. Följaktligen är det ännu för tidigt att göra en samlad utvärdering av reformen.

Ett mål för reformen är att öka valfriheten för elkonsumenterna. Detta är grundläggande för att åstadkomma en ökad pris- och kostnadspress inom elförsörjningen. Även om alla konsumenter numera har formella

möjligheter att fritt välja elleverantör är det ekonomiska värdet av att delta i elhandeln fortfarande litet för de flesta konsumenter.

Enligt NUTEK:s och Svenska kraftnäts rapport är det pris som nätföretagen debiterar kunden för timvis registrerande mätutrustning inklusive installation i genomsnitt cirka 8000 kronor. Prisskillnaderna mellan nätföretagen är dock betydande, särskilt när det gäller installationskostnaden.

Med lägre priser för mätutrustning kan fler konsumenter delta i en öppen elhandel. Det kan bidra till att öka konkurrensen mellan elleverantörerna, främst på den del av lågspänningsmarknaden som utgörs av de något större eller organiserade kunderna. Det är därför viktigt för elmarknadens utveckling att sänka kostnaderna för mätning.

Frågan om småkundernas möjligheter att delta i en öppen elhandel behandlades särskilt inför omregleringen av elmarknaden (prop. 1993/94:162, bet. 1993/94:NU22, rskr. 1993/94:358). I propositionen konstaterades att det inledningsvis kommer att finnas konsumenter som varken kan eller vill byta elleverantör, på grund av bl.a. kostnaderna för mätning blir för höga. De mindre elförbrukarna kommer i praktiken att vara hänvisade till den leverantör som svarade för leveranserna i området före reformens ikraftträdande. Då leverantören därmed kommer att behålla en monopolliknande ställning, trots att konsumenterna har formella möjligheter att byta leverantör, måste de skyddas genom regler om leveranskoncession. Reglerna innebär att konsumenten är garanterad leverans av el för normala förbrukningsändamål till priser som kan prövas av Nätmyndigheten.

Riksdagen beslöt hösten 1995 att förlänga giltighetstiden för systemet med leveranskoncession från tre till fem år (prop. 1994/95:222, bet. 1995/96:NU1, rskr. 1995/96:2).

Näringsutskottet har i sitt betänkande (1995/96:NU20) våren 1996 betonat att bästa hushållning och största möjliga effektivitet uppnås i systemet vid mätning av den verkliga förbrukningen. Genom kravet på timvis mätning och dygnsvis rapportering av elförbrukningen skapas förutsättningar för ett effektivt utnyttjande av elsystemet.

En väl fungerande balansavräkning har central betydelse för elhandeln på den omreglerade marknaden. Den nationella balansavräkningen bygger på att mätning sker timvis.

I rapporten *Fri elmarknad för alla* framhålls att det pågår ett omfattande tekniskt utvecklingsarbete på kommersiella grunder hos tillverkare av timregistrerande och fjärravläsbar mätutrustning. Tekniken baseras ofta på dubbelriktad kommunikation mellan nätföretaget och kunden, vilket ger möjlighet till bl.a. laststyrning och en tariffsättning som ger incitament för kunden att hushålla med energi. Den snabba tekniska utvecklingen inom mätområdet innebär enligt myndigheterna att kostnaderna för timregistrerande mätutrustning kan förväntas sjunka inom några års sikt. En relativt stor andel av de mätkostnader som i dag debiteras kunden utgörs av kostnaden för installation. Även installationskostnaden väntas sjunka, bl.a. som en följd av ökad pristransparens mellan nätföretagen.

Att utsätta mätverksamheten för konkurrens stimulerar teknisk utveckling och sänker kostnaden för timvis mätning. Enligt rapporten bör

konsumenten ha rätt att vända sig till andra än nätoperatören för att inhandla sin mätutrustning och få den installerad i sin uttagspunkt. I rapporten framhålls dock att bristen på standardiserade system för mätning och insamling av mätdata innebär ett hinder för konkurrens. I dag är möjligheterna att kombinera utrustning från skilda tillverkare i ett och samma nätområde begränsade. För att kunderna skall kunna välja mellan utrustning från olika tillverkare krävs enligt rapporten en högre grad av utbytbart, särskilt när det gäller systemen för överföring av mätdata från kunden till nätföretaget.

För nätföretag skall upphandling av mätsystem ske i enlighet med bestämmelserna i lagen (1992:1528) om offentlig upphandling. I rapporten konstateras att det upphandlingsunderlag som upprättas i samband med denna lagstiftning bör kunna utgöra underlag för en generell systemspecifikation.

Elbranschens forskningsinstitut ELFORSK har hösten 1996 i rapporten *Åtgärder för att åstadkomma billigare fjärravläsning av elmätare* (Rapport 96:25B) redovisat ett projekt om möjligheterna att genom standardisering öka konkurrensen mellan leverantörer av mätterminaler. I rapporten konstateras att standardisering via normarbete är en långsiktig process som kräver internationell harmonisering. För att påskynda utvecklingen och på kort sikt öka utbytbart mellan olika fabriker avser branschen enligt rapporten att genomföra ett antal demonstrationsprojekt där standardiserade lösningar införs på frivillig grund.

Enligt ellagstiftningen är det en uppgift för nätägaren att svara för mätning och rapportering. Denna ordning bör behållas. Enligt ellagen är det fullt möjligt för kunderna att själva välja leverantör av den mätutrustning som skall installeras. Trots att det är nätägaren som har ansvaret för mätning och rapportering är kunderna således inte hänvisade till en enda leverantör. Det är inte heller ett villkor enligt lagstiftningen att nätägaren svarar för installationen av mätutrustningen. För att klara sina skyldigheter enligt lagstiftningen är emellertid ett nödvändigt krav att samtliga elmätare fungerar i det system för mätvärdesrapportering som nätägaren använder.

En förutsättning för en ökad konkurrens mellan tillverkare av mätutrustning är att det finns generella specifikationer av de minimikrav som mätutrustningen skall prestera för att fungera i nätägarens system. På samma sätt är det nödvändigt att specificera kraven för installationen av mätutrustning för att denna skall kunna ske i konkurrens. Det kan konstateras att elbranschen har tagit initiativ till åtgärder för att påskynda utvecklingen av öppna kommunikationssystem med syftet att åstadkomma billigare mät- och avläsningssystem genom att förbättra möjligheterna att kombinera utrustning från skilda tillverkare. Bland annat har en för Norden branschgemensam standard avseende insamlingssystem för mätinformation (EDIEL) införts under år 1996. Förutsättningar har därmed skapats för samverkan mellan insamlingssystemen och för konkurrens mellan tillverkare av olika fabriker.

En slutsats i NUTEK:s och Svenska kraftnäts rapport, liksom i ELFORSK-studien, är det nu sker en snabb systemutveckling på

kommersiella grunder när det gäller teknik för mätning och för kommunikation av mätinformation. Systemutvecklingen styrs av bl.a. ökade krav på underlag för driftövervakning i nätverksamhet. Kommunikationstekniken kan också användas i elhandelsföretagens verksamhet för bl.a. laststyrning. Detta är således en utveckling som till stor del sker oberoende av kravet på timvis mätning.

Den av NUTEK och Svenska kraftnät föreslagna metoden för schablonavräkning syftar till att snabbt göra den konkurrensutsatta delen av elmarknaden tillgänglig för konsumenter med låg elförbrukning. Förslaget innebär att de kan välja en annan leverantör av el än leveranskoncessionshavaren utan att det skulle ställa krav på timvis mätning och rapportering.

Förslaget påverkar avräkningen mellan de leverantörer som levererar el till små kunder inom ett område. Enligt förslaget skall avräkningen baseras på en typkurva som utvecklas för varje nätområde, och som innebär att alla konsumenter vars förbrukning inte mäts timvis antas ha samma tidsprofil, oavsett de faktiska konsumtionsmönstren. Skillnaderna mellan det i typkurvan beräknade uttaget och den faktiska konsumtionen justeras mellan leverantörerna i efterhand.

Vissa remissinstanser, främst inom elbranschen, har anfört att konsekvenserna av den föreslagna metoden för schablonavräkning bör analyseras ytterligare. Det gäller särskilt de ekonomiska effekterna för de elleverantörer som har leveranskoncession.

I sin skrivelse från januari 1997 om den nationella balansavräkningen har Svenska kraftnät även behandlat vissa frågor rörande förutsättningarna för schablonavräkning. Härvid konstateras att med hänsyn till den korta tid som fanns för utredningsarbetet, bör det förslag till modell för schablonavräkning som redovisades i rapporten *Fri elmarknad för alla ses* som en skiss snarare än ett färdigt utredningsförslag.

Ett system med schablonavräkning kan enligt Svenska kraftnät baseras på flera, principiellt olika metoder. I skrivelsen framhålls att erfarenheterna av arbetet med balansavräkningen under år 1996 visar att införandet av schablonavräkning, oavsett metod, skulle kräva betydligt mer tid och resurser - både hos Svenska kraftnät och samverkande företag i branschen - än vad som angavs i rapporten. Enligt Svenska kraftnäts bedömning krävs det ungefär 20 månader från beslut till dess att ett system med schablonavräkning kan vara i funktion. Vidare betonas vikten av att det pågående arbetet med att kvalitetssäkra balansavräkningen inte störs vid ett införande av schablonavräkning.

De metoder för införande av schablonavräkning som skisseras av Svenska kraftnät bygger på principiellt olika lösningar. Ett ställningstagande till schablonavräkning bör därför övervägas ytterligare. I detta sammanhang bör effekterna för elmarknadens funktionssätt analyseras, bl.a. såvitt avser balansavräkningen och de ekonomiska konsekvenserna för de leverantörer som har leveranskoncession. Viktiga krav vid införande av ett system med schablonavräkning är vidare att man kan säkerställa en effektiv elanvändning, ett effektivt utnyttjande av elsystemet och en väl fungerande handel.

Regeringen avser att uppdra åt NUTEK och Svenska kraftnät att i samråd med elbranschen ytterligare utreda förutsättningarna för ett system för schablonavräkning vid leverans till konsumenter med låg elförbrukning.

5.2 Takpris för timregistrerande mätutrustning m.m.

Regeringens förslag: Genom en ny lagregel föreskrivs ett tak på högst 2 500 kronor för de kostnader som nätföretagen får debitera konsumenter med låg elförbrukning för timregistrerande mätutrustning och dess installation (takpris). Med ett takpris kan kravet på timvis mätning behållas för de konsumenter som väljer annan elleverantör än leveranskoncessionären.

NUTEK:s och Svenska kraftnäts rapport *Fri elmarknad för alla:* Överensstämmer delvis med regeringens förslag. I rapporten föreslås att ett system med takpris införs som ett komplement till schablonavräkning med syftet att undvika tröskeeffekter för de kunder som ligger strax ovanför gränsen för schablonavräkning.

Remissinstanserna: Förslaget om takpris för att begränsa kostnaden för timvis mätning har kommenterats av bl.a. Riksrevisionsverket, Konkurrensverket, Hyresgästernas Riksförbund och Riksbyggen. Remissinstanserna framhåller att ett system med takpris innebär minskade incitament att sänka kostnaden för mätsystem, men att det kan godtas som en temporär lösning - och som ett komplement till schablonavräkning - för att ge fler kunder möjlighet att upphandla el i konkurrens.

Enligt Kommerskollegium kan ett införande av ett takpris medföra att importerade varor inte kan säljas med skälig marginal och kan därmed strida mot EG-rätten.

Skälen för regeringens förslag: Ett system för schablonavräkning kan införas först på några års sikt. För att på kort sikt ge fler konsumenter möjligheter att delta i handeln med el föreslår regeringen att kostnaden för timregistrerande mätutrustning begränsas för små kunder. Härigenom kan nya grupper av konsumenter utnyttja de förutsättningar för elhandel som ges inom ramen för det nya regelverket.

Enligt ellagens bestämmelse (2 § 10 mom.) skall nätföretagen debitera den enskilde elabonnenten kostnaderna för mätutrustning och dess installation. Syftet med denna regel är att säkerställa att kundspecifika kostnader för mätutrustning och dess installation skall betalas av den enskilde konsumenten. Regeringen föreslår att bestämmelsen ändras så att den kostnad som nätföretagen får debitera konsumenten skall begränsas till ett visst högsta belopp (takpris) för konsumenter med låg elförbrukning. Kostnader som överstiger detta belopp kommer därmed i fortsättningen att ingå i den gemensamma nättariffen i stället för att debiteras den enskilde konsumenten.

Den föreslagna regleringen om takpris omfattar såväl kostnaden för mätutrustning som för dess installation. Det pris som konsumenter med

låg elförbrukning får betala för timregistrerande mätutrustning och dess installation kommer därigenom att vara förhållandevis enhetligt i hela landet. Detta underlättar för den enskilda kunden att bedöma lönsamheten av att upphandla el i konkurrens.

För att säkerställa en fortsatt prispress på mätutrustning bör takpriset bestämmas till en nivå som motsvaras av vad timvis registrerande utrustning kostar att köpa på marknaden i dag vid en effektiv upphandling. Enligt NUTEK:s och Svenska kraftnäts rapport, som redovisades för knappt ett år sedan, bedömdes att nätföretagen kunde erbjuda kunder med låg elförbrukning timvis mätning inklusive installation till en kostnad av cirka 3000 kronor.

Det sker nu en snabb utveckling av tekniken för både mätning och kommunikation av mätinformation. Kostnaden för timregistrerande mätutrustning har sjunkit under de senaste åren. Allt talar för att denna utveckling fortsätter som en följd av bl.a. större tillverkningsserier och ökade försäljningsvolymerna. Takpriset bör därför kunna sänkas i takt med att den tekniska utvecklingen leder till sänkta kostnader.

Den föreslagna regleringen innebär ett avsteg från principen att kundspecifika kostnader för timregistrerande mätutrustning och dess installation skall betalas av den enskilde kunden. Genom att bestämma takpriset till en nivå som ligger nära marknadspriset för timregistrerande mätutrustning och installation undviks att stora kostnader för mätutrustning övervältras på de konsumenter som inte vill delta i en öppen elhandel.

Regeringen föreslår att det takpris som tills vidare skall gälla sätts till 2 500 kronor. Regeringen avser att uppdra åt NUTEK och Svenska kraftnät att följa utvecklingen inom området och att föreslå lämpliga åtgärder för att underlätta för konsumenter med låg elförbrukning att upphandla el. I uppdraget ingår att årligen lämna förslag till modifiering av takpriset för timregistrerande mätutrustning. Vidare ingår att i samråd med elbranschen ytterligare utveckla förutsättningarna för schablonavräkning.

Nätföretagens totala kostnader för mätning och rapportering av elförbrukning ingår i de kostnader som utgör grund för beräkning av nättariffen. Genom en effektiv upphandling av mätutrustning och installationstjänster kan nätföretagen hålla mätkostnaderna på en låg nivå. Många gånger bör det också vara möjligt för nätföretaget att upphandla mätutrustning till kostnader som är lägre än takpriset. Det ingår i Nätmyndighetens uppgifter att utöva tillsyn över nätföretagens kostnader för mätning.

Det föreslagna systemet med takpris för timregistrerande mätutrustning innebär inte någon diskriminering av utländska leverantörer av mätutrustning och riskerar därmed inte att snedvrیدا konkurrensen inom mätteknikområdet. Enligt regeringens bedömning strider inte förslaget mot EG-rätten.

Förslaget syftar till att ge fler lågspänningskunder möjlighet att upphandla el i konkurrens. Mätningen av lågspänningskundernas elleveranser sker vanligtvis genom direktmätning. Mätning kan även ske genom s.k. strömstransformatormätning, vilket förutsätter en mer

avancerad och dyrbarare utrustning. Gränsen mellan de två mätprinciperna sker normalt vid ett säkringsabonnemang på 63 A eller 80 A. Den föreslagna bestämmelsen om takpris bör gälla de kunder där mätningen av elleveransen sker med direktmätning. Regleringen kommer därigenom att omfatta bl.a. hushållskonsumenter, jordbruk och andra småföretag. Konsumenterna får möjligheter att sänka sina utgifter genom att både förhandla sig till ett lägre pris per kWh och genom en bättre anpassning till prisvariationer. Det skall observeras att avgiften för mätutrustning är en engångsavgift för att delta i den konkurrensutsatta delen av elhandeln. När mätutrustningen väl har installerats kan leverantörsbyte ske utan några ytterligare avgifter för mätutrustning.

Enligt ellagens nuvarande bestämmelse (2 § 10 mom.) föreskrivs att lågspänningskunder har rätt att få tillbaka vissa belopp för mätutrustningen vid flyttning. Belopp som är mindre än 1000 kronor behöver dock inte återbetalas. Enligt regeringens förslag skall kostnaderna för mätutrustning och installation begränsas till högst 2 500 kronor för kunder med låg elförbrukning. De belopp som kan bli aktuella för återbetalning till dessa kunder kommer i de flesta fall att vara ringa. Den nyss nämnda föreskriften om återbetalning bör inte gälla de elkonsumenter som omfattas av förslaget om takpris.

NUTEK och Svenska kraftnät föreslog i rapporten *Fri elmarknad för alla* att nätföretagen skall få ta ut en särskild avgift för att täcka de administrativa kostnaderna vid leverantörsbyte. Förslaget om en sådan administrationsavgift baserades på förutsättningen att schablonavräkning införs. Det förslag som regeringen nu lägger fram bedöms inte orsaka nätföretagen något merarbete vid leverantörsbyte. Det finns därför inte skäl att införa en särskild administrationavgift i enlighet med rapportens förslag.

Regeringens förslag innebär att kravet på timvis mätning behålls för de konsumenter som väljer en annan leverantör än leveranskoncessionären. Införandet av ett takpris är därför en för elsystemet mindre ingripande åtgärd än ett införande av schablonavräkning. I nyss nämnda skrivelse från Svenska kraftnät betonas att ett takprissystem inte kräver någon förändring av nuvarande balansavräkningsmodell. Genom att behålla kravet på timvis mätning tillgodoses också behovet av ett effektivt utnyttjande av elsystemet. En effektiv användning av energi är en förutsättning för ett ekologiskt uthålligt energisystem

Det är angeläget att snabbt ge fler konsumenter möjlighet att delta i elhandeln. Bestämmelsen om takpris bör därför träda i kraft så snart som möjligt. Regeringen föreslår att den skall träda i kraft den 1 juli 1997.

6.1 Förslaget till lag om ändring i lagen (1902:71 s. 1), innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar

2 § 10 mom. Kostnaden för en mätare med tillhörande insamlingsutrustning och för dess installation i uttagspunkten hos en elkonsument skall av nätkoncessionshavaren debiteras elkonsumenten. *Elkonsumenter vars konsumtion mäts genom direktmätning får dock inte debiteras mer än 2 500 kronor.*

En elkonsument som är lågspänningskund *och vars konsumtion inte mäts genom direktmätning* har vid flyttning rätt att av nätkoncessionshavaren få tillbaka den del av erlagd kostnad som motsvarar värdet av mätaren med tillhörande insamlingsutrustning med beaktande av dess återstående tekniska livslängd. Belopp under 1 000 kronor behöver dock inte återbetalas till elkonsumenten.

En elkonsument vars elförbrukning mäts på annat sätt än enligt de föreskrifter som meddelats med stöd av 2 § 4 mom. sjunde stycket skall debiteras merkostnaden för denna mätning och för rapporteringen av mätresultaten.

Andra kostnader för mätning än de som nämns i första och tredje styckena får inte debiteras enskilda elkonsumenter.

Första - tredje styckena gäller inte elkonsumenter som köper sin el från innehavaren av leveranskoncession enligt 6 § lagen (1994:618) om handel med el, m.m.

Frågor om nätkoncessionshavarens skyldigheter enligt detta moment prövas av nätmyndigheten.

Enligt 2 § 4 mom. sjunde stycket är innehavaren av nätkoncession skyldig att utföra mätning av överförd el på sitt nät samt att rapportera resultaten av dessa mätningar i enlighet med de närmare föreskrifter som regeringen eller nätmyndigheten meddelar. För att kunna fullgöra detta måste koncessionshavaren installera mätare i relevanta mätpunkter på sitt nät. Dessa mätare bekostas initialt av koncessionshavaren och blir också hans egendom. Mätningen ingår i nätverksamheten. Koncessionshavaren har därför enligt ellagens bestämmelser rätt att låta kostnaderna för mätningen, dvs. kostnaderna för mätaren och dess installation samt för insamlingen och rapporteringen av mätresultaten omfattas av nättariffen.

I förevarande moment regleras de fall där dessa kostnader i stället skall debiteras den enskilde konsumenten och således inte får slås ut på den för kundkollektivet gemensamma nättariffen.

I anslutning till en mätare finns alltid en särskild insamlingsutrustning anbringad. Denna behövs för att mätaren skall kunna fullgöra den mätning som krävs. Regleringen i detta moment beträffande mätare omfattar också denna insamlingsutrustning.

Stadgandet i *första stycket* behandlar kostnaden för mätaren och dess installation och innebär att koncessionshavaren skall debitera den enskilde elkonsumenten kostnaden för konsumentens mätare inklusive dess

installation. Dessa kostnader får alltså inte slås ut på den gemensamma nättariffen.

I en ny mening anges nu att elkonsumenter vars konsumtion mäts genom direktmätning inte får debiteras mer än 2 500 kronor. Om kostnaden för en mätare och dess installation överstiger detta belopp får alltså den överstigande delen inte debiteras den enskilde elkonsumenten. Den delen av kostnaden får koncessionshavaren i stället ta ut via den gemensamma nättariffen. Det angivna beloppet är bara en övre gräns. Högre belopp än kostnaden för mätaren och dess installation får naturligtvis aldrig debiteras. Begreppet direktmätning har berörts i avsnitt 5.2.

I *andra stycket* finns vissa föreskrifter om rätt till återbetalning av erlagda mätarkostnader i samband med att en elkonsument flyttar. Genom ett tillägg i detta stycke kommer dessa föreskrifter inte att omfatta de elkonsumenter vars konsumtion mäts genom direktmätning. Skälen för detta har behandlats i avsnitt 5.2.

Sammanfattning av Närings- och teknik- utvecklingsverkets och Affärsverket svenska kraftnäts rapport *Fri elmarknad för alla*

Prop. 1996/97:85
Bilaga 1

Elmarknadsreformen är genomgripande för elmarknadens funktionssätt och för de som är aktörer på den. Grundläggande är att produktion av och handel med el ska ske i konkurrens.

För att delta i öppen handel med el fordras timvis mätning och rapportering. Kostnaden för mätare, tillhörande insamlingsutrustning och dess installation skall betalas av elkunden. För att alla kunder ska kunna finna lönsamhet i att agera på den fria elmarknaden är det viktigt att sänka kostnaden för timvis mätning.

Den höga kostnaden för att erhålla timvis mätning har medfört att stora kundgruppers förväntningar på den reformerade elmarknaden inte kunnat infrias. Totalt torde genom den höga kostnaden för timvis mätning över 4 miljoner av Sveriges totalt 5 miljoner elkunder vara utestängda från den fria elmarknaden. En annan negativ effekt härav är att konkurrenstrycket på aktörerna på den fria elmarknaden i viss mån har begränsats.

Regeringen uppdrog därför åt NUTEK och Svenska Kraftnät att redovisa möjligheter och lämna förslag till åtgärder för att sänka kostnader för mätning och rapportering av överförd el. I uppdraget ingick att ge förslag till, om det befanns lämpligt, alternativa lösningar som leder till lägre kostnader för kunder med låg elförbrukning. En sådan lösning kan vara att tillämpa schabloner eller typkurvor i stället för timvis mätning. Vidare skulle de åtgärder redovisas som behövdes för att kunna tillgodose kundernas, leverantörernas samt andra aktörers behov av marknadsinformation.

Del I Billigare mätning

Kostnader för timvis mätning

Inom ramen för uppdraget har en enkätundersökning genomförts för att kartlägga de kostnader för timvis mätning som nätföretagen debiterar de kunder som vill handla el på den fria elmarknaden. Resultaten av undersökningen visar att medelvärdet av den sammanlagda kostnaden som debiteras kund är 7 874 kr exklusive moms, men också att det föreligger en betydande variation mellan olika nätföretags principer för prissättning.

Vi konstaterar att dagens kostnader för timvis mätning utgör ett totalt hinder för kunder med låg elförbrukning, t.ex. hushållskunder och mindre näringsidkare, att kunna utnyttja den fria elmarknaden.

Kostnaden för timvis mätning som ska debiteras elkunden kan förväntas sjunka till följd av bl.a. teknisk utveckling. Att förutsäga hur snabbt detta kommer ske är förenat med stor osäkerhet. Vi gör bedömningen att elkunder med låg förbrukning på några års sikt bör kunna erbjudas timvis mätning till en kostnad av 2 000 kr eller strax däröver.

En åtgärd för att stimulera teknisk utveckling och sänka kostnaden för timvis mätning är att utsätta mätverksamheten för konkurrens. Vi föreslår

att kunden ska ha rätt att vända sig till andra företag än nätföretaget för att handla upp sin mätutrustning och att få den installerad i sin uttagspunkt.

Kommunikationen mellan mätterminalen hos kunden och den centrala utrustningen för mätvärdesinsamling utförs enligt tillverkarspecifika kommunikationsprotokoll och gränssnitt. Det är därför svårt eller omöjligt att använda mätterminaler från olika tillverkare i samma system. Detta medför att konkurrensen mellan olika mätterminalstillverkare begränsas.

Att standardisera kommunikationsprotokoll och gränssnitt är lösningen på detta problem. För att skapa öppna system har NUTEK tagit initiativ för att påskynda en sådan standardisering.

Oklarhet beträffande tolkningen av bestämmelser om vilka kostnader för timvis mätning som ska debiteras den enskilde elkunden har lett till varierande tillämpning hos olika nätföretag. Vi ser det därför som önskvärt att lagstiftaren t.ex. genom förnyat motivuttalande bringar klarhet i frågan om hur bestämmelsen ska tolkas.

Schablonavräkningsmetod

Motivet till att kravet för att installera timregistrerande finns i dagens regelsystem är att kostnaden för produktion och distribution av elenergi varierar mer eller mindre mellan dygnets timmar, samt att förbrukningsmönstret är unikt för varje kund. Det har därför bedömts som önskvärt att kraftleveranser prissätts på timbasis. De timmätta värdena har störst betydelse för avräkningen mellan olika leverantörer och producenter. För att erhålla en riktig prissättning av el skulle ett system med timvis mätning av samtliga kunder vara att föredra. Kostnaden för timvis mätning är dock idag alltför hög för att kunder med låg elförbrukning ska kunna agera på den fria elmarknaden.

För att öppna upp elmarknaden för kunder med låg elförbrukning är åtgärder för att sänka kostnaden för timvis mätning inte tillräckliga. Vi har därför utifrån norska erfarenheter övervägt möjligheten att införa ett schablonavräkningssystem, som ej erfordrar att befintliga elmätare byts ut mot timregistrerande mätare hos dessa kunder.

Vid en sammanvägning av argumenten för och emot införande av en schablonmetod tar vi särskilt fasta på önskemålet om att snabbt göra den fria elmarknaden tillgänglig för alla kunder. Vi förordar därför att en metod för schablonavräkning införs.

Vi föreslår att den övre gränsen för de elkunder som tillåts att använda schablonavräkning för att köpa el på den fria elmarknaden sätts vid ett säkringsabonnemang av maximalt 25 A. Dessa kundkategorier har likartade uttagmönster och utgör ca 95% av de kunder som har säkringsabonnemang. Deras förbrukning utgör ca 70-80 % av den totala elförbrukningen för de som har säkringsabonnemang.

För att undvika en tröskeleffekt och ge kunder med säkringsabonnemang över 25 A lönsamhet i att agera på den fria elmarknaden föreslår vi att det införs ett takpris för timvis mätning. Takpriset föreslås bli beroende av abonnemangets säkringsstorlek. En justering av takpriset bör ske med avseende på marknadens prisutveckling

för timvis mätning.

För införande av en schablonmetod enligt vårt förslag krävs en detaljutformning av regelverk och avräkningssystem. Ett formellt införande av en schablonmetod kan ske den 1 april 1997. Liksom enligt nuvarande regelverk bör det krävas sex månaders anmälningstid till leveranskoncessionären innan kunden får lämna denne. Detta innebär att det tidigast den 1 oktober 1997 blir möjligt för kunder att använda metoden för schablonavräkning vid upphandling av el på en fri elmarknad.

Av de förslag som framförts torde endast förslaget om att införa takpris för timvis mätning kräva lagändringar. Utöver detta krävs ändringar i förordningar och föreskrifter. Med en schablonmetod i kombination med ett takpris för timvis mätning erhålls en fri elmarknad för alla.

Del II Marknadsinformation

Del två av rapporten behandlar de åtgärder som kan behöva vidtas för att tillgodose elmarknadens aktörers behov av marknadsinformation. Informationens syfte är främst att underlätta rörlighet på elmarknaden.

Den 1 januari 1996 bildades den gemensamma norsk-svenska elmarknaden. Det är ur konkurrenshänseende viktigt att svenska och norska aktörer vid varje givet tillfälle får tillgång till samma eller samma slags information.

Behovet av marknadsinformation styrs till stor del av vilken roll respektive aktör spelar på elmarknaden. Marknadsinformationen kan delas upp i tre kategorier, *allmän marknadsinformation*, *teknisk information* samt *elhandelsinformation*.

Det finns ett stort behov av allmän pedagogisk marknadsinformation för att alla aktörer ska kunna dra fördelar av en öppen elmarknad. Detta märks bl.a. på det ökade antalet förfrågningar av allmän karaktär efter elmarknadsreformens ikraftträdande som inkommit till såväl Nätmyndigheten som Svenska Kraftnät.

En naturlig källa till information är den räkning abonnenten erhåller från nätföretaget/elleverantören. Många räkningar saknar idag en enkel och lättfattlig struktur vad gäller uppdelning på fasta och rörliga avgifter, nätkostnad/energikostnad, skatter och avgifter m.m. Enkla räkningar som underlättar för kunderna att kartlägga dagens energisituation, ger också möjlighet att bedöma offerter från presumtiva nya elleverantörer.

Med den norska elmarknaden som förebild, och med tanke på behovet av harmonisering av informationsflödet i den gemensamma norsk-svenska elmarknaden, föreslås följande: Pedagogisk information om den nya lagstiftningen, elmarknadens struktur (aktörer m.m.), nättariffer m.m. tas fram av t.ex. Nätmyndigheten. Pedagogiska beskrivningar av balansansvar och balanstjänst tas fram av Svenska Kraftnät. För elbörsen tillhandahåller Statnett Marked motsvarande beskrivningar på svenska av såväl spotmarknaden som prissäkringsmarknaden. Minimikrav införs vad gäller information som ska förmedlas via elräkningen. Riktlinjer bör tas fram av t.ex. Nätmyndigheten, i samråd med bransch- och intresseorganisationerna.

Vad gäller *den detaljerade tekniska och ekonomiska informationen* finns det sådan som bör vara av allmänt intresse för marknaden och sådan som är främst avsedd för att sköta elsystemets tekniska drift och som normalt inte bör behöva spridas.

Det bör vara självklart att anläggningsägare utan dröjsmål offentliggör sådan information som kan påverka elbörspiset eller priset på balanskraft, t.ex. information om planerade eller akuta avbrott på viktiga kraftledningar eller stora produktionsanläggningar. Det kan dock behövas tydliga signaler från myndigheterna, om inte företagen lever upp till detta. Om det skulle visa sig att detta inte är tillräckligt kan det som en sista utväg bli nödvändigt att aktualisera lagstiftningsåtgärder.

Förslag till lag om ändring i lagen (1902:71 s. 1), innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar

Prop. 1996/97:85
Bilaga 2

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1902:71 s. 1), innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar att 2 § 10 mom. skall ha följande lydelse.

Antagen lydelse

Föreslagen lydelse

2 § 10 mom. Kostnaden för en mätare med tillhörande insamlingsutrustning och för dess installation i uttagspunkten hos en elkonsument skall av nätkoncessionshavaren debiteras elkonsumenten.

En elkonsument som är lågspänningskund har vid flyttning rätt att av nätkoncessionshavaren få tillbaka den del av erlagd kostnad som motsvarar värdet av mätaren med tillhörande insamlingsutrustning med beaktande av dess återstående tekniska livslängd. Belopp under 1 000 kronor behöver dock inte återbetalas till elkonsumenten.

En elkonsument vars elförbrukning mäts på annat sätt än enligt de föreskrifter som meddelats med stöd av 2 § 4 mom. sjunde stycket skall debiteras merkostnaden för denna mätning och för rapporteringen av mätresultaten.

Andra kostnader för mätning än de som nämns i första och tredje styckena får inte debiteras enskilda elkonsumenter.

Första-tredje styckena gäller inte elkonsumenter som köper sin el från innehavaren av leveranskoncession enligt 6 § lagen (1994:618) om handel med el, m.m.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, nätmyndigheten får meddela föreskrifter om att kostnad som enligt första stycket skall tas ut av elkonsument skall för en viss kundkategori begränsas till ett visst högsta belopp.

Frågor om nätkoncessionshavarens skyldigheter enligt detta moment prövas av nätmyndigheten

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 13 mars 1997

Närvarande: statsministern Persson, ordförande, och statsråden Hjelm-Wallén, Peterson, Freivalds, Wallström, Tham, Åsbrink, Schori, Blomberg, Andersson, Winberg, Uusmann, Ulvskog, Sundström, Lindh, Johansson, Klingvall, Östros, Messing

Föredragande: statsrådet Sundström

Regeringen beslutar proposition 1996/97:85 Frågor om mätning m.m. på elmarknaden